

**HEDMARK OG OPPLAND
STATSADVOKATEMBETER**

KVALITETSUNDERSØKELSE INNDRAGNING

Innlandet politidistrikt

2023

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	3
2. Hovedfunn	4
3. Saksgjennomgang	5
3.1 Innledning.....	5
3.2 Er inndragning tematisert i etterforskningsplanen?	5
3.3 Er det gjort noe for å identifisere/lokalisere utbyttet?.....	6
3.4 Verdiinndragning.....	7
3.5 Utbytte – tema i avhør.....	7
3.6 Påtalevedtak	8
3.7 Er inndragning adekvat behandlet	9
4. Tiltak og oppfølging.....	10

1. Innledning

Riksadvokaten besluttet i brev av 27. september 2021 at statsadvokatene, som et ledd i fagledelsen, skulle gjennomføre en begrenset kvalitetsundersøkelse rettet mot inndragning i annet halvår 2022. I den forbindelse nedsatte riksadvokaten en arbeidsgruppe som skulle vurdere hvordan en kvalitetsundersøkelse om inndragning best kunne gjennomføres.

Oslo statsadvokatembeter igangsatte undersøkelsen i uke 36 2022. Under gjennomføringen fant man en del mangler ved saksutvalget, spørsmålene og svaralternativene. Etter råd fra Oslo statsadvokatembeter ble det besluttet å utsette undersøkelsen.

Riksadvokaten har deretter gjennomgått undersøkelsen på nytt og besluttet at samtlige regionale statsadvokatembeter skulle gjennomføre undersøkelsen høsten 2023. Utarbeidelse av spørsmål og svaralternativer i undersøkelsen, samt utvalg av saker og tidsperiode er gjort av riksadvokaten.

Hedmark og Oppland statsadvokatembeter gjennomførte undersøkelsen i perioden 4. til 8. desember 2023. Undersøkelsen ble foretatt av statsadvokat Jo Christian Jordet og førstestatsadvokat Iris Øsp Lydsdottir Storås.

Under saksgjennomgangen har statsadvokatene hatt jevnlig dialog for å sikre lik behandling av spørsmålene. Videre er riksadvokatens veiledning benyttet, utfylt med oversendte merknader fra Oslo statsadvokatembeter.

2. Hovedfunn

- Gjennomgående gjennomføres ransaking der det er grunn til det, og politiets straksetterforskning har fokus på beslag av penger og verdigjenstander.
- Det er i sakstilfanget ikke eksempler på at politiet har etterforsket for å finne verdier utover det som er beslaglagt innledningsvis for å sikre dette med tanke på inndragning. I vårt utvalg av saker var det riktignok få saker hvor det kunne vært aktuelt.
- Narkotikasaker etterforskes i for liten grad opp mot salg ved funn av kvantum som vanskelig lar seg forklare med eget bruk, og inndragning av utbytte fra omsetning er da heller ikke etterforsket.
- Gjennomgangen etterlater et inntrykk av at inndragning av utbytte ikke har tilstrekkelig høy prioritet under etterforskningen. Inndragning er ikke tematisert i etterforskningsplaner, og det fremgår heller ikke av logger at inndragning av utbytte har vært tema i kommunikasjonen mellom PEL og PÅL.
- Det er et forbedringspotensial i behandlingen av inndragning ved påtaleavgjørelse av sakene. Noe av utfordringen knytter seg til mangelfull etterforskning opp mot inndragningen. Samtidig var det flere saker hvor det forelå grunnlag for inndragning av utbytte, men hvor dette ikke ble tatt med i påtalevedtaket. Gjennomgangen gir grunn til å stille spørsmål ved om påtalejuristene har tilstrekkelig kunnskap og erfaring i den praktiske håndteringen av reglene om inndragning.

3. Saksgjennomgang

3.1 Innledning

Utvalget av saker gjelder grove narkotikalovbrudd og heleri/hvitvasking avgjort i tidsperioden 1. januar 2022 til 1. juli 2023, samt grov miljøkriminalitet avgjort i tidsrommet 1. januar 2019 til 1. juli 2022.

Vi gjennomgikk til sammen 53 saker. Det var inndragningspotensiale i 44% av sakene (22 saker).

56 % av sakene ble ansett i å ikke ha inndragningspotensiale. Dette skyldes i hovedsak at det ikke var holdepunkter for utbytte i de aktuelle sakene. Noe saker gjaldt også beslaglagte gjenstander som var tilbakelevert.

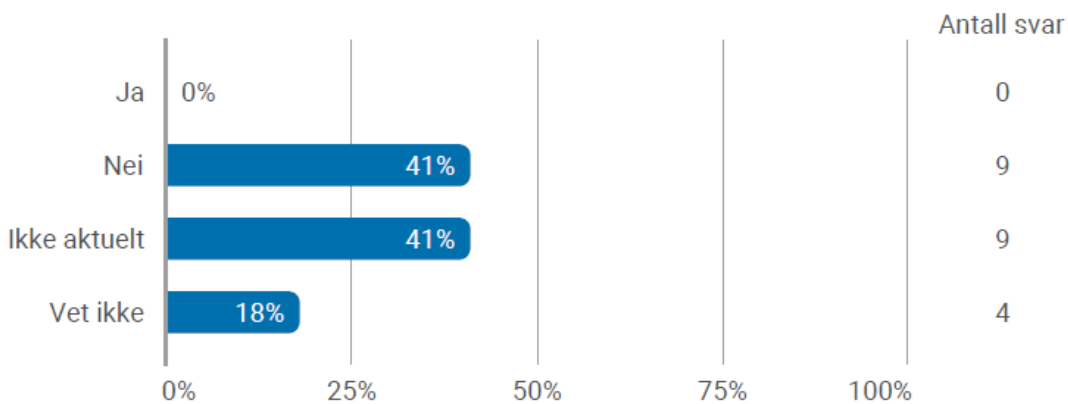
Saksutvalget fordelt på sakskategori:

- Grov narkotikalovbrudd – 24 saker
- Heleri/hvitvasking – 24 saker
- Grov miljøkriminalitet – 5 saker

3.2 Er inndragning tematisert i etterforskningsplanen?

Mange av de gjennomgåtte sakene var mindre og oversiktlige saker, hvor det ikke var grunn til opprettelse av etterforskningsplan (41% av sakene).

Undersøkelsen omfattet likevel flere grove narkotikalovbrudd hvor det var opprettet etterforskningsplan i Indicia. Ingen av planene hadde inndragning som tema. Det fremgikk heller ikke av arbeidslogg i BL.

For at inndragning skal gis nødvendig prioritet i etterforskningen, er det sentralt at dette omhandles i etterforskningsplaner eller arbeidslogger. Det må så tidlig som mulig stilles spørsmål om det er begått et straffbart forhold som har gitt eller kan gi utbytte, hvor utbytte er, hvordan dette kan sikres og hvem inndragningskravet kan rettes mot.

Vi vurderer dette som et funn; manglene løfting av inndragning som et tema i etterforskningsplan eller arbeidslogg.

3.3 Er det gjort noe for å identifisere/lokalisere utbyttet?

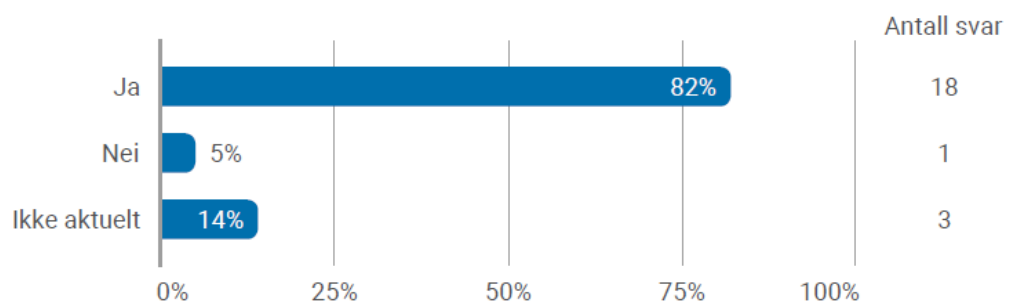
Dersom det er foretatt ransaking, har vi svart "ja" på spørsmålet om det er gjort noe for å lokalisere utbytte, uavhengig av om det er gjort funn. Det samme gjelder om det er tatt beslag ved f.eks. frivillig overlevering av penger.

I 82% av sakene har politiet gjort noe for å identifisere utbyttet. Dette er i all hovedsak gjort i innledningsfasen av etterforskningen.

Det ble beslagt utbytte i 44% av sakene.

I narkotikasakene viser avviket mellom saker der det er gjort noe for å lokalisere utbytte og saker der det faktisk er foretatt inndragning, at sakene, med rette eller urette, har blitt avgjort som saker om ren oppbevaring. Det etterforskes i liten grad opp mot salg ved funn av kvantum som vanskelig lar seg forklare med eget bruk, og inndragning av utbytte fra salg er da heller ikke etterforsket.

Er det gjort noe for å identifisere/lokalisere utbyttet?

3.4 Verdiinndragning

Undersøkelsen er lagt opp slik at dersom det er tatt beslag, utgår spørsmålet om verdiinndragning. Det innebærer at det i vår saksgjennomgang kun er en sak som er aktuell for verdiinndragning, og der er det ikke gjennomført.

I den saken erkjente siktede å ha solgt egenprodusert cannabis til en samlet verdi tre ganger større enn det kontantbeløpet som ble beslaglagt og inndratt. Siktede eide huset plantasjedriften foregikk i, og ligningsopplysninger viste at det var frie verdier i huset som gjennom inndragning kunne dekket hele salgssummen.

Det er tatt heftelse i 4 av 19 saker. For 15 saker er spørsmålet om heftelse besvart med "ikke aktuelt".

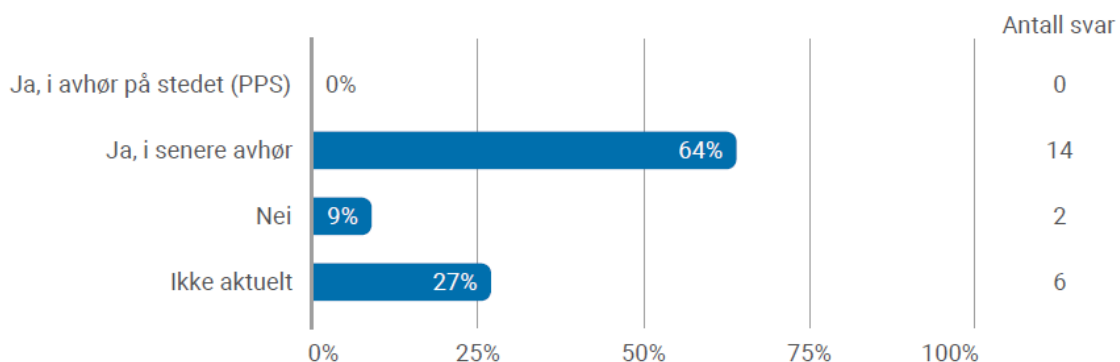
3.5 Utbytte – tema i avhør

Ved besvarelsen har vi sett hen til at utbytte indirekte kan være tema ved spørsmål om f.eks. størrelsen på omsetning av narkotika. Selv om dette konkret relaterer seg til straff og skyld, har det også en side til mulig vinning. Vi har derfor svart "ja" på spørsmålet om utbytte er tema i avhør i slike tilfeller.

Vi har svart "ikke aktuelt" der mistenkte/siktede ikke er avhørt.

Oversikten nedenfor viser at utbytte er tema i 64% av sakene. Utvidet inndragning har i det vesentlige ikke vært aktuelt tema i avhør. Vi fant kun 4 saker hvor dette var aktuelt, men hvor det ikke ble stilt spørsmål til mistenkte/siktede i avhør.

Er utbytte tema i avhør av mistenkt/siktet? (Flere svar mulig)

3.6 Påtalevedtak

Det er truffet positivt påtalevedtak i 19 saker. Dette omfattet i hovedsak tiltalebeslutning og tilståelsesdom.

Straffeloven § 67 om inndragning av utbytte og straffeloven § 69 om inndragning av gjenstander, utpeker seg som de mest anvendte hjemmelsgrunnlagene. Vi fant kun 1 sak med utvidet inndragning.

Inndragning er tatt med i 10 av de 19 sakene. For 5 saker var det ikke aktuelt. I 4 saker var inndragning ikke tatt med, til tross for at det burde vært tatt med i påtalevedtaket. Videre fant vi flere saker hvor kun en mindre del av utbytte var inndratt. Tallene er små, men viser likevel et forbedringspotensial.

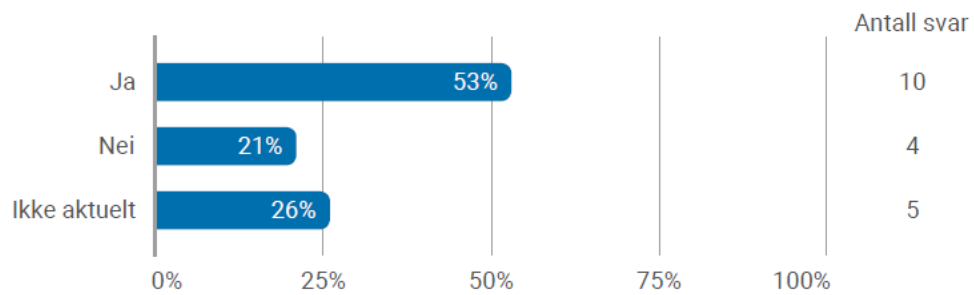
Ett eksempel hvor inndragning klart skulle vært benyttet er en sak hvor to gjerningsmenn fikk påtaleunntatelse for heleri av ca. kr. 300.000,- som var fravendt et eldre ektepar gjennom bedrageri. Her var det bevist at gjerningsmennene hadde mottatt pengene på konto, og dels brukt dem til å kjøpe gullmynter. Det var ikke gjort noen ytterligere etterforskning, herunder avhør, opp mot gjerningsmennene, og det er ikke umiddelbart lett å forstå hvorfor vinningen ikke ble søkt inndratt.

Det kan være grunn til å stille spørsmål om politiet anvender riktig beviskrav om utbyttets omfang. Etter straffeloven § 67 annet ledd kan utbytte fastsettes skjønnsmessig dersom størrelsen ikke kan godtgjøres, og det er tilstrekkelig å legge til grunn det omfang som er mest sannsynlig.

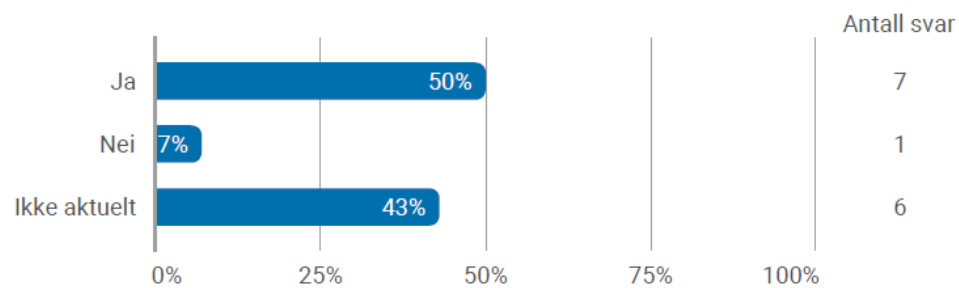
Gjennomgangen av narkotikasakene viste at salg av narkotika i liten grad etterforskes, selv om det foreligger opplysninger som tilsier en slik mistanke, f.eks. beslag av narkotika utover eget bruk sammen med kontanter. Vårt inntrykk er at etterforskningen ikke innrettes mot salg, men politiet nøyer seg med ulovlig tilvirkning og/eller oppbevaring av narkotika. Dette medfører at potensiale for inndragning av utbytte blir mindre, og vi har sett flere eksempler på at beslaglagte kontanter leveres tilbake til siktede. Dette er svært uheldig.

Ble inndragning tatt med i det positive påtalevedtaket?

Ble det dom på inndragning?

3.7 Er inndragning adekvat behandlet

Resultatet viser at inndragning er tilfredsstillende behandlet i 73% av de aktuelle sakene. Det er bra.

De sakene som ikke er håndtert tilfredsstillende knytter seg i det vesentlige til følgende:

- Manglende etterforskning av salg av narkotika og dermed inndragning av utbytte fra omsetning. Beslaglagte penger leveres tilbake.
- Inndragningspotensiale i saken utnyttet ikke. Siktete blir sittende igjen med profitt. Inndragningen knytter seg kun til deler av utbytte og ikke vinningen som sådan, uten at det fremgår hva som er årsaken til denne begrensningen.

4. Tiltak og oppfølging

- Det er behov for å øke kunnskap og bevissthet om inndragning blant etterforskere og påtalejuristene slik at muligheten for inndragning vurderes på et tidlig tidspunkt.
- Politidistriktet bør vurdere om det skal utpekes en inndragningsspesialist også blant påtalejuristene.
- Statsadvokatembetet vil arrangere et møte med påtaleleder og politidistriktets inndragningsspesialist for å se hva som kan gjøres for å heve kompetansen og øke fokuset på inndragning.
- Statsadvokatembetet vil følge opp undersøkelsen som del av fagledelsen i 2024, herunder vurdere om et utvalg av bedragerisaker høsten 2024 skal kalles inn for å se nærmere på politiets utnyttelse av inndragningsinstituttet i disse sakene.

Politiets arbeid med inndragning vil bli tatt opp i møter med politidistriktets ledelse våren 2024, og fulgt opp av fagansvarlig statsadvokats møter og løpende dialog med Avsnitt for økonomisk kriminalitet.

Hamar, 20. desember 2023

Iris Øsp Lydsdottir Storås
førstestatsadvokat

Jo Christian Jordet
statsadvokat